

МОДЕЛІ КОНСТРУЮВАННЯ БІОГРАФІЇ В КОНТЕКСТІ НЕОКЛАСИЧНОГО ДИСКУРСУ

Розглянуто тезаурус актуальних принципів та концептів для конструювання біографічної нарації певної культурно-історичної доби. Проаналізовано причини формування предметного поля неокласичної біографістики на принципах соціокультурної детермінації. Визначено стратегії впливу кризи метанаративів на розповіді та кризи історичного пізнання на осмислення оповідей. Виявлено, що принципу біографічної дискурсивності надається провідного значення у сучасних дослідженнях біографій, оскільки він впливає на моделі запам'ятовування та репрезентації теперішнього (мемуари, автобіографії, розповіді, спогади тощо). З'ясовано відмінні ознаки біографічного дискурсу від біографічного нарративу, які є визначальними у моделях конструювання біографій у контексті неокласичного дискурсу. Доведено, що моделі конструювання біографії залежать від належності дослідника до певної оповідної групи, яка визначається соціокультурною та психологічною обумовленістю. Проведено ревізію основних стратегій біографічного дискурсу в контексті сучасних філософсько-культурологічних теорій. Виокремлено домінуючі концепти, що змінюють класичний вектор біографістики й актуалізують біографічні пошуки, маркуючи актуальні параметри «біографічної свідомості епохи». Доведено, що примножуючи варіативність оповідей та можливість нескінченної кількості переказів, біографічна нарація завжди корелює з культурною традицією, яка формує параметри збереження та фіксації оповідей з огляду на особистісні чинники та поліваріативні контексти їх інтерпретацій. Розроблено теоретичне підґрунтя неокласичної біографістики засобами герменевтичної методології Поля Рікера для інтерпретації творчих біографій митців в моделях біографічної дискурсивності. Окреслено міждисциплінарні параметри біографістики на перетинах дискурсивності мистецтва, антропології, естетики, історії та спогадів. Обґрунтовано специфіку формування моделей конструювання біографії у контексті неокласичного дискурсу. Доведено, що врахування нарації певної культурно-історичної доби створює умови для перетворення біографічної розповіді на джерело знань про культуру в різних її проявах та аспектах, а способів «промовляння» або фіксації — на механізми конструювання нарративу про життя.

Ключові слова: біографія, біографістика, біографічний дискурс, біографічна свідомість доби, неокласична біографістика, біографічний схематизм, візуальна біографістика.

Постановка проблеми... Проблематика наукової біографістики другої половини ХХ – початку ХХІ століть пов’язана з розширенням структури довідково-інформаційних можливостей і знаходиться на вістрі теоретико-методологічних роздумів та пошуків. Біографічна нарація як жанр наукового дискурсу переживає інтенсивну ревізію та переоцінює вже усталені дослідницькі моделі. Дані тенденції викликані багатьма чинниками, серед яких — переорієнтація метанаративів у бік локальних історій, антропологічний поворот як затребуваність індивідуалізованого людиномірного маркеру культури, запит сьогодення на переосмислення місця та значення національних культурних еліт, методологічна ревізія історії як «історії війн» у напрямі «історії ідей» та «історії особистостей» (personal history), проблема ретрансляції культурного досвіду тощо. Означена тенденція ще в більшій мірі актуалізується за умови врахування меморіального чинника культури та напрацьованої методології меморіальної культурології (memory studies). «Як суспільства пам’ятають?» — програмне запитання Пола Коннертона (2004) загострює не стільки особистісну інтенцію розповідей про життя, а формулює принцип заангажованості даних індивідуальних наративів культурною традицією, минулим та моделями оповідання про нього (історіями, міфами, ідеологемами), розказаними раніше, або навмисно чи ненавмисно не розказаними. Даний підхід опрацювання опису минулого американський науковець пояснює як неписане правило, оскільки:

- всі “учасники” будь-якого соціального ладу мусять мати спільну пам’ять;
- поки їхні спогади про минуле суспільства різняться, то члени цього суспільства не можуть мати спільного досвіду;
- навіть одночасно “фізично присутні” різні покоління можуть залишатись ментально та емоційно ізольованими, а спогади генерації — замкнені назавжди в їх головах (Коннертон, 2004).

Отже, виявляється, в біографічному дискурсі наявність різноманітних матеріалів та фіксацій не позбавляє наратора від проблеми «правильності» пригадування. В даному контексті слово «правильний» відсилає його до культурних еталонів пам’яті та способів її встановлення. Саме тому

неочевидність біографічних оповідей підсилює актуальність дослідження моделей конструювання біографії в контексті неокласичного дискурсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Стик між життям та письмом про нього і життям та оповіддю про нього — це та дельозівська складка, яка дозволяє «притягувати» в поле розуміння різні моделі біографічних фіксацій, виходити за межі дискурсів окремих культур (просвітницької, романтичної, позитивістської тощо) та реалізовувати програму проблематизації сучасної біографії, яка умовно називається «неокласичною біографістикою». Та ж сама складка знаменує розрив в історичній тяглоті, коли «... минуле не завжди мислиться як умова майбутнього. Нелінійність, що була радикально осмислена в філософії постструктуралізму, на початку XXI сторіччя найчастіше стає єдиною стратегією розуміння історичних стратегій в культурі» (Петренко, 2016, с.258).

Принцип біографічної дискурсивності стає необхідною рисою сучасного дослідження біографій постатей минулого. Він також впливає на моделі запам'ятовування та репрезентації теперішнього (мемуари, автобіографії, розповіді, спогади тощо). Дискурсивним підходом позначені дослідження біографій та життєтворчості видатних особистостей в сучасній вітчизняній та зарубіжній гуманітаристиці, де об'єднуються намагання представити біографічне «пограниччя» — межу між життям та письмом, життям та мистецтвом, життям та теорією, життям та повсякденням. Д. Томе, В. Кауфманн і У. Шмід (2017), апробовуючи основний постулат неокласичної біографістики у вивченні життя та творчості видатних філософів, митців, письменників і науковців, спростовують принцип теоретичної анонімності як усталену модель класичної наукової традиції. Дану позицію вони пояснюють красномовними прикладами: «Коли Девід Юм видав свої трактати “Про гроші” та “Про багатозлюбність та розлучення”, ніхто не шукав в них відомостей про його статки та сексуальну поведінку. Коли Йоган Готліб Фіхте писав про “Я” та про “не-Я”, він не виступав академічним егоцентриком, а мав на увазі узагальнену “Я-концепцію”. Коли Еміль Дюркгейм аналізував феномен самогубства, він не примірявся, а чи не варто апробувати досліджене на собі. Коли Макс Вебер у

своєму відомому міркуванню про “рівні та напрями не сприйняття світу” оспівував “еротичне захоплення” та “безмежність в прагненні віддатись іншому”, він це робив із непохитною діловитістю вченого. В есе про сміх Анрі Бергсон розмірковував аж ніяк не про власну веселу вдачу» (2017, сс. 3-4).

Отже, «примирення» теорії та автобіографії вводить у науковий дискурс аспект дослідження зв'язку між тим, як людина розповідає, або не розповідає, про себе, залучаючи/незалучаючи факти свого життя та творчості. Дана грань є хиткою та неоднозначною, адже біограф — це інтерпретатор зв'язків між різними типами дискурсів (автобіографічного, наукового, філософського, етичного, естетичного тощо). Натомість, результати сучасних наукових досліджень в галузі культурології надають змогу ще ретельніше дослідити моделі конструювання біографії в контексті неокласичного дискурсу, оскільки вони недостатньо вивчені з позицій герменевтичної методології, а також тезаурусу актуальних принципів та концептів їх формування з урахуванням нарації певної культурно-історичної доби.

Мета статті — провести ревізію основних стратегій біографічного дискурсу в контексті сучасних філософсько-культурологічних теорій та виокремити актуальні концепти, що змінюють класичний вектор біографістики й актуалізують біографічні пошуки, маркуючи актуальні параметри «біографічної свідомості епохи». Відповідно до поставленої мети було визначено **завдання дослідження**:

1) розглянути тезаурус актуальних принципів та концептів для конструювання біографічної нарації певної культурно-історичної доби;

2) провести ревізію інструментарію біографістики як методу дослідження феномену життєтворчості фахівців мистецької спрямованості;

3) розробити теоретичне підґрунтя неокласичної біографістики засобами герменевтичної методології Поля Рікера для інтерпретації творчих біографій митців в моделях біографічної дискурсивності.

Виклад основного матеріалу дослідження... Неочевидність біографічних оповідей спонукає до проведення межі між поняттями «дискурс»

та «нарратив». Класична біографістика завжди дотримувалась головної позиції по відношенню до «предмету» — так званого правила третьої особи. Розповідь про людину та подію від третьої особи ставала еквівалентом об'єктивуючої дистанції — того, що має зробити біографічний нарратив об'єктивним, «пропорційним» подіям, незаангажованим суб'єктивною емоційністю та баченням із «обмеженим» кутом зору. За умови, коли оповідь йшла від авторського «Я» автобіограф мав дотримуватись встановлених зовнішніх «правил поведінки оповідача», які впливали на біографічні сюжети. Такого типу біографічні тексти доцільно називати нарративами, адже для них є необхідною позиція чіткої лінійної послідовності подій. Головна відмінність біографічного нарративу від біографічного дискурсу полягає у необхідності другого враховувати різні моделі, жанри та стилі оповідей, утримувати в абрисі оповідей непроговорене, «втаємничене», «забуте», «нецікаве» або просто «непристойне». До речі, дискурс непристойного, його «культурне маскування» — один із генеральних векторів нарративного жанру та меморіальних досліджень в дусі *memory studies*. Дискурсивність біографістики співставляє в одній змістовній площині моделі життя та моделі нарративів про життя і така інтертекстуальна розімкненість дозволяє безкінечну кількість разів звертатись від одного тексту до іншого, від однієї розповіді до іншої. Ланцюг нарративів і складає дискурсивну площину конструювання біографічної оповіді.

Спираючись на герменевтичну філософію Поля Рікера (1988, 2001, 2004), проявляються методологічні засади принципу «конструювання» біографії як базової моделі неокласичних нарративів про життєтворчість. Французький дослідник провів ревізію способів об'єктивації життя, опосередкування його значеннями, цінностями та цілями, які втілені в оповіді про нього (життя). Саме це надає змогу герменевтичний підхід Поля Рікера залучити до усвідомлення оповідей як культурних моделей біографічних нарацій.

На думку французького філософа в історії культури моделі оповідей, у тому числі й біографічних та автобіографічних, тяжили до двох відмінних підходів: пояснення та інтерпретації. Перша модель — модель оповіді, коли

розуміння тексту відбувається виходячи із самого тексту, що з позицій Поля Рікера означає текстовий спосіб «... затемнення світу» квазітекстами, текстами «без світу та автора» (1991, с.312). В даній моделі герменевтичність тексту-оповіді перериває будь-які зв'язки із життям, консервує його поясненнями про здійснене (закінчене, вчинене), а читач опиняється у ролі тієї комахки, що навечно застигла у бурштині-оповіді. Поль Рікер зазначає, що «... на основі такого вибору текст не має зовнішньої сторони, а має тільки внутрішню; він не має незвичайної мети, на відміну від мовлення, яке адресують комусь про щось» (1991, с.312). А, відтак, оповідь про оповідь, історія про історію живуть лише доти, доки оповідач їх розказує. Недаремно актуальним режимом їх побутування в сучасній культурі є історії-одноденки в *Instagram Stories*, які автоматично видаляються через 24 години після їх розташування у стрічці. Мікро-оповіді мільйонів оповідачів створюють безкінечний потік історій, яких необхідно швидко позбуватись, залишаючи ресурс як антропологічний, так і технічний, для нових більш цікавих історій. Недарма французький філософ та письменник Паскаль Брюкнер наголошував на тому, що «... відповідним антиподом пам'яті є не забуття, а історія» (2009, с.182). Причому творці-розробники цієї моделі парадоксальним способом обґрунтовують доцільність швидкого видалення сюжетів-stories: вони пояснюють це напрочуд дивним «прагненням» привчити користувачів викладати лише справді «важливий» контент. Натомість, хто пояснить де межа важливості одного «котика» перед іншим? В такій риторичній завжди більш цінним буде та історія, що з'явиться на завтра. Сучасні способи мережевих оповідей — це моделі перетравлення всього, що несе загрозу призупинення, паузи, здивування. Якщо ти не розповідаєш, то ти зникаєш і «напередодні» для тебе немає. Саме таку модель і обґрунтовував Поль Рікер, говорячи про ситуацію нарративу заради самого себе, без світу та автора (1991).

Аби факт життя перетворився на факт розповідей про нього, із яких і створюється біографічний дискурс, необхідно, на думку Поля Рікера, зробити його подією, оприлюднити, надати розголосу. Біографія події поволі починає конкурувати із сучасними моделями фіксації та запису спогадів, нарративів про

життя. Так в історії культури усна традиція поступається письмовій, письмова – візуально-образній. Наразі парадигмальність змін створює чергову кризу розповідей, на які, не в останню чергу, вплинув і візуальний поворот, коли візуальна складова біографій превалює над усіма іншими формами культурної фіксації, тяжіє до створення принципово нових принципів збереження пам'яті та розповідей про минуле. Іншими словами, біографічна оповідь на екрані та фото — це один із варіантів дискурсу сьогодення, який лише частково може «відіслати» до титрів-слів, мови, все інше — чиста візуалізація, фіксація «прямого мовлення», відео в хмарині збережених файлів тощо. Це долання того принципового рубікону, про який писав Поль Рікер і на якому будувався весь лінгвістичний поворот в філософії ХХ сторіччя: відмінності між мовою та мовленням (*langue/parole*). Якщо мовлення належить до безпосередньо антропологічного та досліджується як фізіологічний та психологічний чинник, то мова — це царица лінгвістики, яка «... розглядає лише системи одиниць, що позбавлені властивого значення, кожне з яких визначається тільки мовою своєї відмінності від усіх інших» (Рікер, 2001, сс. 312-323). Візуальна фіксація зводить говоріння (мовлення) та мову в одну площину і структура нарації позбавляється даної опозиційності, мова та мовлення перетинаються, об'єднують зусилля у боротьбі проти культурної дистанції як у герменевтичному, так і в культурологічному аспектах. Метафорічно дане поєднання Поль Рікер називає «... герменевтичною аркою ..., опорою на ґрунті життєвого досвіду» (2001, с.322). Тому і біограф буде поступово перетворюватись на інтерпретатора фото та відеоматеріалу, відбираючи та komponуючи його, а логіка викладення буде слідувати за логікою візуального: дискурс тексту стає тотожним дискурсу мовлення. Це лише початок, оскільки ще не усвідомлюється, що буде робитись із тими стосами фотоальбомів, відеоматеріалів, гігабайтами тощо. Культура людині пропонує лише два варіанти — архівуючи оповідати або забувати.

Отже, знову загострюється дискусія про «художню» складову біографії, про доречність або, навпаки, недоречність художньої гадки, фантазії, літературної образності у біографічних текстах, розуміння історії життя як

літературного жанру. Якщо в сучасній літературі та мистецтві даний принцип багатополярності оповідей фундаментально та авторитетно увійшов у всі художні жанри, то «об'єктивізоване» наукове пізнання лише стартує у формулюванні та опановуванні «мікроповідними» формами та принципами в межах нової біографістики, «мікроісторії», діалогізму, філософської герменевтики та інших неокласичних дослідницьких програмах. Окрім цього, в ХХ–ХХІ сторіччях мистецька практика багато в чому моделюється через філософсько-концептуальні схеми, іноді, випереджаючи теоретичні схеми або, навпаки, конструюючи їх. Так П. Бурд'є зазначав: «Задля того, аби відійти від традиційного хронологічного та фактографічного опису життя необхідно задіяти принципи Роб-Грійє та екзистенціалістів, які впроваджували власні наративи як революцію риторичних фігур» (1986, сс.70–71).

Поряд з художнім маркером біографії можна пригадати ще один — зображальний. З тих пір як фото- та відео-фіксація проникла у всі сфери життя, науковці досліджують вплив візуальних артефактів на конструювання спогадів, принципово змінюючи традиційну послідовність формування біографічного наративу як ланцюжка від події через фіксацію та запам'ятовування до пам'яті на протилежну — від фіксації через запам'ятовування до події (Лішаєв, 2009). Тобто «виробництво» пам'яті про життя відбувається через залучення масової індивідуалізованої фотографічної (кінематографічної) візуалізації подій без обов'язковості зворотного руху. Така незворотність співпадає з моделлю постмодерністських симулякрів.

Отже, фото, кіно-артефакт не можна вважати річчю, яка має відсилати до чогось, навпаки, кожний новий симулякр створює безкінечну галерею нових референцій та розповідей, які все далі відводять від «першоджерела» — самої події. В такій проблемній інтенції формується нова інтегративна галузь біографічних досліджень, яку умовно можна назвати візуальною біографістикою. Спираючись на моделі інтерпретації фото- та відео-зображень, візуальна біографістика має розглядати їх не тільки як документ-фіксацію, а

розуміти творчо-інтерпретативну інтенцію розгортання в складному співвідношенні «образу» та «реальності».

Методологічний принцип «конструювання» біографії також маркує ще одну особливість сучасної культурологічної дискурсивності: біографічний наратив виходить за межі хронотопу людського життя, перетворюючись на маркер «біографічної свідомості епохи». Залишаючи «за дужками» «залізну» непохитність років життя, у створенні біографічної оповіді дослідникові необхідно враховувати нашарування історичних та особистісних контекстів, надособистісних культурних чинників, того, що Гадамер назвав горизонтом досвіду, який співпадає із горизонтами інших досвідів. Наприклад, біографія музиканта включає період опанування майстерності, навчання, але певна виконавська або композиторська традиція чи школа може скластись задовго до народження самого митця. Також горизонт спогадів митця власного життєвого шляху (автобіографія, сповідь, повчання тощо) може відтворювати (конструювати) зворотну проєкцію (від здійсненого до початків), в такий спосіб виконувати ревізію нарації.

Класична біографістика тяжіла до більш-менш уніфікованих моделей, які походили із культурно-історичної парадигми «людина-світ» та антропологічного ідеалу певної доби. Така уніфікованість закріпилась у позитивістських наративах, які тяжіють до «об'єктивізації» подій або у історичній ретроспекції, що формує певну всезагальну уніфікованість розповідей. Наразі поліваріантність та дискурсивність самої біографістики породжує альтернативи та прагне створювати «нестандартизовані» біографії митців, окреслюючи окремі її вектори, маневруючи між сферою публічного та приватного, між зовнішньою оповіддю та внутрішнім промовлянням. Некласична біографічна нарація активно опрацьовує внутрішню інтеріорну лексику, яка є далекою від об'єктивізації життєвих подій та фактів. Внутрішня біографія — це спосіб, за допомогою якого людина інтегрує окремі події та факти в свій життєвий світ, надає їм сенсу та значення. Такого типу наратив стає формою ідентичності, моделлю вибору речей та подій для формування власного «Я». Даний життєпис не просто демонструє

те, що відбулось, а й маркує важливість події в її унікальності, відповідаючи на запитання «хто ця людина?», «що з нею буде далі?».

Спосіб внутрішнього нарративу вбудовується в культуру, стає загальнозначущим оповіданням, перетворюється на схему, модель, структуру. «Модель та документальне свідчення, таким чином, йдуть пліч-о-пліч» (Рікер, 2004, с. 255), формуючи культурні еталони біографічної оповіді. За таким принципом конструюється будь-яка офіційна біографія в довідниках та архівах: людина народилась, навчалась, здобувала, працювала, досягла, померла, продовжуючи нове життя в місцях пам'яті, в творах та розпочатих справах, тобто, це як модель Вікіпедії, автобіографічної довідки із довідника. «Дана структура визначає і жанр біографії (в науковому, літературному, повсякденному розумінні), мимоволі та свідомо переносячи нарративну схему у власні дослідження» (Голубович, с. 11). В інші епохи в основну канву життєпису входили принципово інші події-маркери, наприклад: історія героїчних звершень (епос); шлях до Бога у подоланні сумнівів та спокус (Середньовіччя); відстоювання власної світоглядної позиції (інтелектуальна біографія вчених та митців новоєвропейської традиції); біографія *celebrity* сучасної масової культури тощо. Так, американська дослідниця Джулі Бек (Julie Beck), аналізуючи загальні схеми сучасних оповідей «про моє життя», виокремлює дві генеральні схеми: «послідовність виправлення» та «послідовність схиблення». Якщо у першій схемі вся структура біографічної нарації вписується в послідовність ситуацій від поганого до виправлення як покращення (такий-собі варіант історії про Попелюшку), то в другій — в розповідь про те, як все стало ще гірше (2015). Ці дві базові схеми формально підпорядковують будь-яку унікально-особистісну історію, створюючи очікувану модель нарративу (такий-собі конструктор-пазл, у який потрапляють розрізненні фрагменти оповідей, фото-, кіно-фіксацій, спогадів, історій). Цей принцип пояснює, чому в окремих культурах переважає запит на певні сюжети, а неповторність кожної оповіді впорядковується ступеню очікуваної послідовності перипетій. Відповідно американська історія успіху викликає іронію в культурах зі схемою «розповідь про те, як все стало гірше».

Висновки.

1. Моделі конструювання біографії залежать від належності дослідника до певної оповідної групи, яка визначається соціокультурною та психологічною обумовленістю. Доба кризи метанаративів створила запит на розповіді, що мають цінність у вимірах індивідуального життєвого світу, а криза історичного пізнання в контексті «великої історії» вплинула на осмислення оповідей як варіантів, фрагментів окремих історій, в яких, начебто, порушується принцип об'єктивності, натомість домінує принцип поліваріативності та колажності спогадів всіх, хто це бажає зробити або, навпаки, не бажаючи, приховує їх в тих-самих оповідах чи красномовних утриманнях.

2. Примножуючи варіативність оповідей та можливість нескінченної кількості переказів, біографічна нарація завжди корелює із культурною традицією, яка формує параметри збереження та фіксації оповідей з огляду на особистісні чинники та поліваріативні контексти їх інтерпретацій. Про що і свідчать численні міжгалузеві дослідження в сучасній гуманітаристиці на стиках філософії, історії культури, антропології, літературознавства, лінгвістики, психології творчості, мистецтвознавства, в яких біографія стає предметом прискіпливої уваги та необхідним маркером культури.

3. Герменевтична методологія Поля Рікера складає основу неокласичної біографістики і розкриває горизонти для інтерпретації творчих біографій митців в моделях біографічної дискурсивності. Формування моделей конструювання біографій у контексті неокласичного дискурсу проводиться з урахуванням нарації певної культурно-історичної доби, що створює умови для перетворення біографічної розповіді на джерело знань про культуру в різних її проявах та аспектах, а способів «промовляння» або фіксації — на механізми конструювання наративу про життя.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі будуть скеровані на вивчення інтегративного підходу до конструювання біографії в контексті неокласичного дискурсу, який дозволяє проаналізувати стратегію висвітлення не

тільки неперервного нарративу про життя, а й системи ціннісних орієнтирів у рефлексії його сприйняття з урахуванням особистісної зацікавленості.

Список використаної літератури і джерел

1. Брюкнер, П., 2009. *Тиранія покаяння. Ессе о западном мазохизме*. Санкт-Петербург: Издательство Ивана Лимбаха.
2. Голубович, И. В., 2007. *Биография: силуэт на фоне Humanities (Методология анализа биографии в социогуманитарном знании)*. Одесса: СПД Фридман.
3. Коннертон, П., 2004. *Як суспільства пам'ятають*. Переклад з англійської С. Шліпченко. Київ: Ніка-Центр.
4. Лишаев, С. А., 2009. Помнить фотографией (к анализу фотографической конструкции памяти). *Вестник Самарской гуманитарной академии. Серия Философия. Филология*, 1 (5), сс. 12–36.
5. Петренко, Д., 2016. *Воспроизводит и трансверсировать. Философская антропология медиа*. Харьков: ХНУ имени В. Н. Каразина.
6. Рикёр, П., 1998. *Время и рассказ*. Т.1. Москва; Санкт-Петербург: Университетская книга.
7. Рикёр, П., 2004. *Память, история, забвение*. Перевод с французского И. Блауберг, И. Вдовина и др. Москва: Издательство Гуманитарной литературы.
8. Рікер, П., 2001. *Що таке текст? Пояснення та розуміння*. У кн.: М. Зубриць, ред. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* 2-ге вид. Львів: Літопис, сс. 305–323.
9. Томэ, Д., Кауфманн, В. И Шмид, У., 2017. *Вторжение жизни. Теория как тайная автобиография*. Москва: Высшая школа экономики.
10. Beck, J., 2015. Life's Stories. *The Atlantic*, [online]. Available at: <https://www.theatlantic.com/health/archive/2015/08/life-stories-narrative-psychology-redemption-mental-health/400796/> [accessed: 02 December 2020].
11. Bourdieu, P., 1986. L'illusion biographique. *Actes de la recherche en science sociales*, 6, pp. 69–72, [en ligne]. Mode d'accès : <https://www.persee.fr/doc/arss_0335-5322_1986_num_62_1_2317> [date de la demande: 02 décembre 2020].

References

1. Briukner, P., 2009. *Tiraniya pokayaniya. Esse o zapadnom mazokhizme* [The tyranny of repentance. Essays on Western Masochism]. Sankt-Peterburh: Izdatelstvo Ivana Libbaha.
2. Holubovych, I., 2007. *Biografiya: siluet na fone Humanities (Metodologiya analiza biografii v sotsiogumanitarnom znani)* [Biography: silhouette against the background of Humanities (Methodology for analyzing biography in socio-humanitarian knowledge)]. Odessa: SPD Fridman.
3. Konnerton, P., 2004. *Yak suspilstva pamiataiut* [As societies remember]. Translate from English by S. Shlipchenko. Kyiv: Nika-Tsentr.
4. Lishaev, S. A., 2009. Pomnit' fotografiei (k analizu fotograficheskoi konstruksii pamyati) [Remember by photography (to the analysis of the photographic construction of memory)]. *Vestnik Samarskoi gumanitarnoi akademii. Seriya Filosofiya. Filologiya*, 1 (5), pp. S.12–36.
5. Petrenko, D., 2016. Vosproizvodit' i transversirovat'. *Filosofskaya antropologiya media* [Play and transverse. Philosophical Anthropology of Media]. Kharkov: KhNU imeni V. N. Karazina.
6. Riker, P., 1998. Vremya i rasskaz [Time and story]. Vol.1. Moskva; Sankt-Peterburh: Universitetskaya knyha.
7. Riker, P., 2004. Pamyat', istoriya, zabvenie [Memory, history, oblivion]. Translate from French by I. Blauberh & I. Vdovyna. Moskva: Izdatelstvo Humanitarnoy literatury.
8. Riker, P., 2001. Shcho take tekst? Poiasnennia ta rozuminnia. In: M. Zubryts, ed. *Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st.* [Anthology of world literary and critical thought of the XX century]. 2nd ed. Lviv: Litopys, pp. 305–323.
9. Tome, D., Kaufmann, V. & Shmyd, U., 2017. *Vtorzhenie zhizni. Teoriya kak tainaya*

avtobiografiya [Invasion of life. Theory as a secret autobiography]. Moskva: Vysshaya shkola ekonomiki.

10. Beck, J., 2015. Life's Stories. *The Atlantic*, [online]. Available at: <https://www.theatlantic.com/health/archive/2015/08/life-stories-narrative-psychology-redemption-mental-health/400796/> [accessed: 02 December 2020].

11. Bourdieu, P., 1986. L'illusion biographique. *Actes de la recherche en science sociales*, 6, pp. 69–72, [en ligne]. Mode d'accès : <https://www.persee.fr/doc/arss_0335-5322_1986_num_62_1_2317> [date de la demande: 02 décembre 2020].

MAXIM TYMOSHENKO

ORCID iD: 0000-0002-0702-5484

Rector of the P.I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine
PhD, Professor at the Department of Theory and History of Culture,

Honored Artist of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

M.Timoshenko@gmail.com

MODELS OF BIOGRAPHICAL CONSTRUCTION IN THE CONTEXT OF NEOCLASSICAL DISCOURSE

The thesaurus including current principles and concepts is considered in terms of constructing a biographical narrative of particular cultural and historical era. The reasons involved to formulate the subject field of neoclassical biographistics are analyzed on the principles of socio-cultural determination. Certain strategies that are due to the impact of the crisis of metanarratives on the biographical history and the impact of the crisis of historical knowledge on the understanding of the description are defined in the article. The author argues that the principle of biographical discursiveness is gaining importance in modern studies of biographies, as it affects the model of memorization and representation of the present (memoirs, autobiographies, stories, dairies, etc.). The features of biographical discourse, which are decisive in the models to construct biographies in the context of neoclassical discourse, differ from the biographical narrative, exactly this approach is clarified in the article. It is proved that the models of constructing a biography depend on the researcher's belonging to a specific narrative group, which is determined by socio-cultural and psychological conditioning. Revision of the main strategies of biographical discourse is conducted in the context of modern philosophical and cultural theories. The author singles out the dominant concepts that change the classical vector of biography and actualize biographical searches, marking the actual parameters of the "biographical consciousness of the epoch". It is proved that multiplying the variability of stories and the possibility of an infinite number of stories as well as biographical narrative always correlates with the cultural tradition, which forms the parameters of preservation and fixation of stories taking into account personal factors and multivariate contexts of their interpretations. The theoretical basis of neoclassical biography by means of Paul Ricœur's hermeneutic methodology for interpretation of creative biographies of artists in models of biographical discourse is developed. The interdisciplinary parameters of biography at the intersections of discursiveness of art, anthropology, aesthetics, history and memories are outlined. The specifics of forming models of biography construction in the context of neoclassical discourse are substantiated. It is proved that taking into account the narratives of a certain cultural-historical epoch it is possible to create conditions for transforming a biographical story into a source of knowledge about culture in its various manifestations and aspects, and the ways of "speaking" or fixing on media influence the mechanisms of constructing a narrative about life.

Keywords: *biography, biographistics, biographical discourse, biographical consciousness of the epoch, neoclassical biography, biographical schematics, visual biography.*

Стаття надійшла до редакції 19.08.2020